

СТАНОВИЩЕ

от проф. Димитър Танев Кайков, дн, на научните трудове на гл.ас. Людмила Кирилова Червенкова, д-р, представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, специалност Кинезитерапия

В конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ в катедра „Кинезитерапия и рехабилитация“ към НСА „Васил Левски“, обявен в Държавен вестник брой 26 от 01.04.2016 г. участва един кандидат – гл. ас. Людмила Червенкова, д-р. През 1995 г. завършва ВИФ „Г.Димитров“ (НСА „В. Левски“) с две професионални квалификации – кинезитерапевт и учител по физическо възпитание. През 2000 г. спечелва конкурс за асистент в катедра „Кинезитерапия и рехабилитация“, където последователно е избирана за ст. асистент и гл. асистент. През 2012 г. защитава докторска дисертация.

Гл. ас Людмила Червенкова има висока професионална подготовка в областта на кинезитерапията и физическо възпитание. Завършила е шест различни квалификации, свързани с професионалната ѝ дейност. Участвала е в две научни и три образователни програми. Била научни ръководител на двама студенти, защитили дипломни работи.

Гл. ас. Людмила Кирилова Червенкова участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ с 33 труда, от които 2 монографии, един учебник и 30 научни публикации. На 13 от тях тя е самостоятелен автор, на 10 – първи автор и на 8 – втори и трети автор.

Представените за рецензиране научни трудове условно могат да се класират в две основни тематични области: 1) кинезитерапия и физическа активност и 2) Паневритмия.

По първата тематична област са публикувани 13 материала, от които една монография, един учебник и 11 статии.

Висока оценка заслужава монографичният труд „Съвременна кинезитерапия и физическа активност при артериална хипертония,

ишемична болест на сърце и сърдечна недостатъчност“, на който доц. Червенкова е самостоятелен автор (1). Монографията е съставена в обем от 136 страници с библиографска справка от 204 литературни източника, от които 31 на кирилица и 173 на латиница. Върху основата на задълбочен анализ и обобщение на богат литературен материал е разработен един недостатъчно изследван проблем у нас – профилактиката и лечението с кинезитерапия и физическа активност на най-често срещаните сърдечно-съдови заболявания и синдроми. Обосновано е значението на физическата активност за здравето. Представен е богат терминологичен речник. Разкрито е положителното въздействие на физическата активност и кардиореспираторния фитнес върху сърдечно-съдовото здраве. Разкрита е връзката между физическата активност, кардиологичната рехабилитация и затлъстяването. Доказана е ефективността на профилактиката и лечението на артериалната хипертония чрез приложението на кинезитерапия и физическа активност. Посочени са възможности за приложение на кинезитерапия при ишемична болест на сърцето, сърдечна недостатъчност и при сърдечни трансплантации.

В учебника „Кинезитерапия при някои по-често срещани хирургични заболявания“ гл. ас. Червенкова е съавтор на един раздел – „Кинезитерапия при сърдечни трансплантации“, където се разглежда кинезитерапията на пациенти в предоперативния период и след трансплантацията. Определени са целите, задачите и средствата на кинезитерапията. Посочени и 12 изисквания към кинезитерапевтите при работа с сърдечно трансплантирани болни.

В научните публикации са изследвани различни актуални проблеми. Доказано е положителното въздействие на алтернативен кинезитерапевтичен подход SEAS върху стойката на деца в начална училищна възраст (10,12). Констатиран е положителният ефект на съчетаване на двигателната активност с подходяща музика (13). Оценен е ефектът от краткосрочна мултидисциплинарна интервенция (процедури по кинезитерапия, тренировки по стрелба и психологически сесии) върху тревожността, егориентираността и афекта при стрелци с увреждания (5). Изследвани са общата самооценка и Аз-ефективността, диспозиционният оптимизъм и надеждата като личностна характеристика (7) и психичната устойчивост (8) на състезатели по спортна стрелба с физически увреждания, участвали в

краткосрочна спортно-тренировъчна и лечебна програма. Доказано е положителното въздействие на програмата. Адаптирани са различни тестове за изследване на его-резилиентността (6), за усещане на кохерентността (28), на осъзнатостта (29) на вдъхновението (32) и на надеждата (33).

По втората тематична област са представени за рецензиране 20 труда, от които една монография и 19 научни публикации. Висока оценка заслужава монографията „Паневритмия, здраве и благополучие. Един български модел за двигателна активност“, която е съставена в обем от 294 страници, библиография от 338 източника, от които 138 на кирилица и 200 на латиница. Към монографията са включени 20 приложения. Трудът е структуриран в седем глави: 1. Въздействие на физическата активност върху здравето; 2. Паневритмията – концепция и съвременен поглед; 3. Обяснителни механизми за влиянието на паневритмията върху здравето и благополучието; 4. История на паневритмията; 5. Научни изследвания на паневритмията; 6. Методология на собственото изследване; 7. Резултати и анализи. Накрая на труда са направени изводите от собствените изследвания. Посочени са насоки за практическо приложение и изследване на паневритмията. В редица научни статии се разкрива същността и се доказва положителното въздействие на паневритмията върху психиката (4,31,25), самочувствието, настроението и активността (30). Значително се понижава нивото на тревожност и стрес (18). При по-продължително практикуване на паневритмия се понижава и нивото на депресивност (20). Установено е положителното психофизическо въздействие на изпълнение на упражненията по паневритмия, подобрени са силата, издръжливостта и динамичното равновесие (11,19,16,17). Системното дългогодишно практикуване на паневритмия положително се е отразило върху общата самооценка, жизнената удовлетвореност, чувството за щастие и вдъхновението (23,21), качествата на живот и здравето (22), повишил се е диспозиционният оптимизъм и се е понижил рискът от сърдечно-съдова смърт (9). Доказва се, че паневритмията като групов двигателна активност е широкодостъпна и е изключително средство за подобряване на афективния баланс (14), създава условия за хармонично развитие на личността и значително подобрява психо-социалната адаптация и межкултурната комуникация (15).

Оценяваните научни трудове имат определени научни приноси за теорията и практиката. На базата на задълбочено проучване на най-новите научни постижения в кинезитерапията и физическата активност са разработени надеждни методи за профилактика и лечение на сърдечно-съдови заболявания. Създаден е терминологичен речник. Доказана е ефективността на програма за мултидисциплинарна интервенция при спортисти с увреждане. Адаптирани са нови практики за лечение на сколиози и подобряване на стойката на деца. Доказано е положителното въздействие на физическата активност върху здравето, развитието, профилактиката и на ранното лечение на различни заболявания. На български език са адаптирани нови тестове за изследване на важни за практиката психически качества. Значим научен принос е научното обосноваване и експерименталното доказване в практиката на ефективността на уникалната българска система от двигателни упражнения „Паневритмия“ за хармонично развитие на отделния човек и човешките общности. Доказано е положителното въздействие на паневритмията върху психиката, физическото развитие и дееспособност, социализацията и здравето. Разпространено е знание за паневритмията посредством международни издания и е подобрена международната комуникация.

Към научните трудове на гл. ас Людмила Червенкова има повишен интерес. В представената справка са посочени 22 цитирания, 11 от които в монографични трудове и 11 в докторски дисертации.

Заклучение

На базата на високите оценки на трудовете и посочените значими научни приноси, както и на изградените професионални качества на гл. ас. Людмила Червенкова, д-р, предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, специалност „Кинезитерапия“.

01.07.2016 г.

Изготвил становището:.....

гр. София

(проф. Д. Кайков)